

โครงการมอบรางวัลองค์การสวัสดิการชุมชน : ผู้สรรค์สร้างความมั่นคงของมนุษย์
ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
“คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ปี 2561

.....
เสนอต่อ

สถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์

โดย

วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะกรรมการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับประเทศ

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เครือข่ายสวัสดิการชุมชน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ความเป็นมา

ข้อเขียน “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ของ อาจารย์ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2516 เป็นแนวคิดสำคัญที่แสดงถึงความมุ่งหวังที่จะให้คนในสังคมมี ปัจจัยพื้นฐาน ได้รับสวัสดิการสังคมที่ทำให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดี มีชีวิตที่มั่นคง พอเพียง ทั้งในระดับ ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ รวมทั้งการแบ่งปันทรัพยากรเพื่อประโยชน์ร่วมของสังคมโดยรวม นับเป็น แนวทางการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ที่ทันสมัยใช้ได้จนถึงปัจจุบัน

รัฐบาล นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน/สังคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้พยายามนำแนวความคิด นี้ไปสู่การวางนโยบายและกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในสังคม แต่อย่างไรก็ตามผลที่ได้รับยังห่างไกลจากความหวังที่สูงส่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของแรงงานนอกระบบ ด้วยในประเทศไทยมีแรงงานส่วนใหญ่ที่เป็นแรงงานภาคเกษตร และแรงงานนอกระบบในเมือง รวมแล้วกว่าร้อยละ 60 ที่ อยู่นอกระบบการประกันสังคม ทำให้ประชาชนชาวบ้าน ผู้นำชุมชนท้องถิ่นต้องรวมตัวกันดูแลช่วยเหลือ สมาชิกชุมชนกันเอง มีการฟื้นฟูระบบคุณค่า การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เป็นทุนเดิมของสังคมไทย ซึ่งถือเป็น ระบบโครงข่ายการคุ้มครองสังคม (Social Safety Net) ที่สำคัญ จักรระบบสวัสดิการให้คนในชุมชน อาทิ เงิน ก้นถุงสำหรับเด็กแรกคลอด เงินทุนการศึกษา เงินช่วยค่ารักษาพยาบาล เงินไถ่ถอนหนี้สิน การดูแล ผู้สูงอายุหรือพิการ เงินช่วยทำศพ ฯลฯ โดยอาศัยทรัพยากรจากหลากหลายแหล่ง เช่น ใช้จ่ายได้ของกลุ่ม

ออมทรัพย์หรือองค์การการเงิน วิสาหกิจชุมชน ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอันววยประโยชน์แก่สมาชิกผู้ด้อยโอกาส หรือแม้กระทั่งใช้เงินบริจาคตามความเชื่อและหลักการทางศาสนา ฯลฯ จนกระทั่งได้มีการเชื่อมโยงกลุ่มองค์กร/ผู้นำเป็นเครือข่ายสวัสดิการชุมชนร่วมกันคิดและวางแผนทางการขยายการจัดสวัสดิการภาคประชาชนร่วมกัน

กองทุนสวัสดิการชุมชนและเครือข่ายเหล่านี้ ได้ยึดแนวคิดจากข้อเขียนของ อ. ป๋วยฯ เรื่อง **“คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง : จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน”** เป็นแนวทางการดำเนินงานของตน ประสบการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเสนอให้รัฐบาลร่วมสนับสนุนการจัดสวัสดิการโดยชุมชนบางส่วน จนกระทั่งปัจจุบันพื้นที่ที่มีกองทุนสวัสดิการชุมชนแล้วกว่า 5,930 ตำบล ที่มีระบบการจัดสวัสดิการพื้นฐานครอบคลุม เรื่อง เกิด แก่ เจ็บ ตาย สำหรับสมาชิกในชุมชน และมีการริเริ่มสวัสดิการใหม่ๆที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่นั้นๆ อาทิ การส่งเสริมอาชีพ การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การจัดที่อยู่อาศัย การศึกษา ฯลฯ อีกด้วย ซึ่งต่อมากลุ่มต่างๆได้ขยายผลต่อจากพื้นที่ต้นแบบ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในแนวราบ จนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายการสวัสดิการชุมชนในระดับจังหวัด ภาคและระดับชาติ

การที่ขบวนการสวัสดิการชุมชนสามารถร่วมกันสร้างระบบหลักประกันความมั่นคงในชีวิตโดยเริ่มต้นจากครอบครัวชุมชนท้องถิ่นของตนเองและให้รัฐร่วมสนับสนุนบางส่วน ถือได้ว่าเป็นทิศทางสำคัญของสังคมไทย ที่จะทำให้คนมีชีวิตที่มั่นคง พอเพียง และดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการที่ดี มีคุณธรรม ตามเจตนารมณ์ของ อ. ป๋วยฯ ดังนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้น ส่งเสริมให้กองทุนสวัสดิการชุมชนต่างๆในระดับพื้นที่ขยายกิจการสวัสดิการให้ครอบคลุมมิติต่างๆของชีวิตมากขึ้น ตลอดจนยกย่องกลุ่ม/กองทุนฯ ที่มีผลงานดีเด่น คณะกรรมการร่วมจึงดำริให้มีการมอบรางวัล ป๋วย อึ้งภากรณ์ ถือเป็นรางวัลแห่งความดีงาม เป็นกำลังใจกับชุมชนท้องถิ่นในการร่วมสร้างสรรค์สิ่งดี ๆ สร้างความเข้มแข็ง ความมั่นคงของชุมชนฐานรากของสังคมไทย ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อยกย่อง เชิดชู องค์กร/กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดำเนินงานช่วยเหลือ ดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างโดดเด่นในด้านต่างๆ
2. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายและกองทุนสวัสดิการในพื้นที่ โดยเสริมกระบวนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของบริการ และขยายผลกองทุนให้เกิดขึ้นครอบคลุมทั่วประเทศ
3. เพื่อกระตุ้นให้รัฐบาล ภาคเอกชน และสังคมตระหนักถึงคุณค่าของแนวคิดเรื่อง **“คุณภาพชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง : จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน”** และร่วมนำไปสู่การพัฒนานโยบายระบบปฏิบัติการด้านสวัสดิการให้ประชาชน และชุมชนเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงเหมาะสม

หลักการสำคัญ

การมอบรางวัลให้กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีผลงานดีเด่น ตามแนวคิดของ อ. ป๋วยฯ มุ่งส่งเสริมการสร้างคุณค่าและกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนกับสังคม การจัดการความรู้ที่เชื่อมโยงความรู้ของท้องถิ่น กับความรู้สากล มากกว่าการประกวดหรือแข่งขันหาผู้ชนะการประกวด นอกจากนี้ ยังเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ เพื่อฝึกพลังสนับสนุนการพึ่งตนเองและการจัดการตนเองของกองทุนสวัสดิการชุมชนในอนาคต

คณะกรรมการร่วมจัดทำโครงการ จึงขอความอนุเคราะห์รางวัลป๋วย อึ้งภากรณ์ เพื่อมอบให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นเกียรติ ศักดิ์ศรี และกำลังใจแก่กองทุนฯ ทั้งหลายทั้งที่ได้และไม่ได้รับรางวัล

รางวัลนี้จะมอบให้อย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อสร้างความภาคภูมิใจ กำลังใจให้กองทุนฯ ต่างๆ พัฒนาการทำงานของตนและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนไทยทั้งในเขตเมืองและชนบทที่อาจไม่ได้รับสวัสดิการในระบบ

ประเภทของรางวัล ในเบื้องต้นได้กำหนดประเภทของรางวัลโดยนำแนวคิด “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ของศาสตราจารย์ป๋วย อึ้งภากรณ์ มาพิจารณาร่วมกับลักษณะของระบบสวัสดิการชุมชน ประเภทรางวัลมีทั้งสิ้น 9 ประเภท (โดยไม่แบ่งตามอายุของกองทุน) ดังนี้.-

1. ด้านการสร้างครอบครัวอบอุ่น การดูแลผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิต และคุณค่าในสังคม
2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษา ดูแล ป้องกัน สุขภาวะของคนในชุมชน
3. ด้านการพัฒนาเด็กเยาวชนและการศึกษา เพื่อการเติบโตเป็นคนดี และมีคุณภาพ
4. ด้านการพัฒนาการประกอบอาชีพพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน และการแก้ปัญหาหนี้สิน
5. ด้านการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์พลังงาน การจัดการขยะการจัดการและฟื้นฟูภัยพิบัติ
6. ด้านการจัดการ/จัดสรรที่ดินทำกิน เพียงพอต่อการดำรงชีพ การจัดการที่อยู่อาศัย การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร
7. ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาล
8. ด้านผลงานการจัดสวัสดิการชุมชนแบบองค์รวม หลายมิติ สามารถเชื่อมโยง/บูรณาการทรัพยากรจากหลากหลายแหล่งเพื่อแก้ไขปัญหาของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ
9. ด้านการฟื้นฟูระบบคุณค่าทางวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกลุ่มหนุนช่วยเพื่อนรวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม

นอกจากนี้ อาจมีการพิจารณาขอเบิกยัติบัตรสำหรับกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกในระดับประเทศ เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่กองทุนฯ ที่มีการดำเนินงานในด้านต่างๆ และมีผลงานในเชิงประจักษ์ ในทางตรงข้าม หากไม่มีกองทุนฯ ที่มีผลงานดีเด่นเพียงพอ ก็อาจงดเว้นการมอบรางวัลในสาขานั้นๆก็ได้

อนึ่ง การพิจารณาผลงานของกองทุนฯ จะไม่มีการแบ่งขนาดของกองทุนฯ หรืออายุ หรือทรัพย์สินกองทุนฯแต่อย่างใด

แนวทางการดำเนินการ

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

ตารางเวลาการสมัครขอรับรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สรรค์สร้างความมั่นคงของมนุษย์ ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ดังนี้

กิจกรรม	ช่วงเวลา	สถานที่
ขอรับเอกสารใบสมัคร/เสนอชื่อขอรับรางวัล	16 กันยายน – 10 ธันวาคม 2560	ที่ทำการในแต่ละจังหวัด
ยื่นใบสมัคร/หรือเสนอชื่อกองทุนรับรางวัล	30 พฤศจิกายน – 10 ธันวาคม 2560	
ปิดรับสมัคร/เสนอชื่อ	10 ธันวาคม 2560	
กระบวนการกลั่นกรององค์กร/กองทุนสวัสดิการชุมชนที่เสนอขอรับรางวัล		
1. ระดับพื้นที่จังหวัด	ภายใน 20 ธันวาคม 2560	ในแต่ละจังหวัด
2. ระดับภาค รอบที่สอง ** ทุกภาคแจ้งกำหนดวันพิจารณา กลั่นกรองภายในวันที่ 5 ธันวาคม	ภายใน 15 มกราคม 2561	ในแต่ละภูมิภาค สามารถกำหนดวัน สิ้นสุดการกลั่นกรอง ได้ตามความ เหมาะสม แต่ต้อง สิ้นสุดภายใน 15 ม.ค.61
3. ระดับประเทศ รอบที่สาม *** เวทีระดับชาติ “มหกรรมแสดงผลงานโครงการรางวัลความดี”	22-23 มกราคม 2561	สำนักงาน พอช. กรุงเทพมหานคร (โดยให้กองทุนที่ผ่าน การคัดกรองระดับ

กิจกรรม	ช่วงเวลา	สถานที่
-เป็นการนำเสนอเชิงนวัตกรรม		ภาคนำเสนอผลงาน โดยจัดเป็นมหกรรม งานสวัสดิการชุมชน ไปพร้อมกัน)
สรุปรายชื่อองค์กร/กองทุนสวัสดิการ ชุมชนที่ได้รับรางวัล	16 กุมภาพันธ์ 2561	
พิธีมอบรางวัลองค์กร/กองทุน สวัสดิการชุมชน: ผู้สรรค์สร้างความ มั่นคงของมนุษย์ตามแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่ง ความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิง ตะกอน”	9 มีนาคม 2561	ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. ขั้นตอนการดำเนินการ

- 2.1 จัดให้มีคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งมีผู้แทนจากหลายฝ่ายเข้าร่วม ประกอบด้วย สถาบัน ป๋วย อึ๊งภากรณ์, วิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วย อึ๊งภากรณ์, มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์, เครือข่ายสวัสดิการชุมชน, ศูนย์คุณธรรม, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นต้น เพื่อร่วมกันวางหลักเกณฑ์ วิธีการ และกระบวนการพิจารณากลับกรององค์กรสวัสดิการชุมชนที่สมควรได้รับรางวัล
- 2.2 ประกาศหลักเกณฑ์ ประเภทรางวัล ขั้นตอนการเสนอชื่อ/การสมัคร ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายองค์กรชุมชน สื่อมวลชน งานมหกรรมสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้มีการเสนอชื่อกองทุนฯ ทั้งการสมัครด้วยตนเอง และการเสนอชื่อผ่านกลไก/องค์กรต่างๆ เช่น คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสาธารณประโยชน์ องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ
- 2.4 จัดให้มีกระบวนการกลั่นกรองรอบแรกในระดับจังหวัด โดยใช้กลไกที่มีอยู่คือ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัด เป็นกลไกในการพิจารณากลับกรองรายชื่อกองทุนฯ ที่มีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ และมีผลงานเชิงประจักษ์
- 2.5 รวบรวมรายชื่อกองทุนฯ ที่ผ่านการกลั่นกรองจากคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนจังหวัด เพื่อกลั่นกรองรอบสองโดยคณะทำงานสนับสนุนสวัสดิการชุมชนระดับภาค โดยมีผู้แทนจากคณะกรรมการดำเนินการระดับชาติที่ได้รับมอบหมาย และ/หรืออาจมีผู้แทนจากหน่วยงาน/

ภาคีวิชาการในระดับภูมิภาคซึ่งคณะกรรมการดำเนินการเห็นควรเชิญเข้าร่วมในกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงด้วย เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- 2.6 คณะกรรมการดำเนินการ พิจารณาถ้อยแถลงรายชื่อกองทุนฯ ที่ผ่านกระบวนการจากระดับภาคตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้น จะมีการลงศึกษาพื้นที่เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกองทุนฯ ที่ผ่านกระบวนการถ้อยแถลง พิจารณารางวัล และนำเสนอชื่อกองทุนฯ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมควรได้รับรางวัลสาขาต่างๆต่อสถาบัน ป่วย อึ้งภากรณ์
- 2.7 คณะกรรมการดำเนินการผลิตสื่อแนะนำเสนอเรื่องราวกองทุนสวัสดิการที่ได้รับรางวัลในรูปแบบต่างๆ เช่น หนังสือ VCD ฯลฯ เพื่อการเผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ (อาจนำมาเสนอให้คณะกรรมการสถาบันป่วยฯ ประกอบการตัดสินใจ และ/หรือประชาสัมพันธ์ผลงานในงานมอบรางวัล และในโอกาสอื่นๆที่เหมาะสม)
- 2.8 คณะกรรมการสถาบันป่วย อึ้งภากรณ์ พิจารณาข้อมูลที่คณะกรรมการดำเนินการเสนอ และตัดสินใจว่ากองทุนฯใดจะได้รับรางวัลใด (รวมทั้งเกียรติบัตร กรณีที่มีผลงานโดดเด่น แต่มิได้รับรางวัล)
- 2.9 จัดพิธีมอบรางวัลในวันที่ 9 เดือนมีนาคม 2561 (หรือจัดพิธีในวันเดียวกับที่มอบรางวัลธรรมดาภิบาลซึ่งมอบให้แก่ SME)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ขบวนการ/องค์กรและเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่และระดับต่างๆเข้มแข็ง เป็นกลไกในการสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่คนไทยทั่วประเทศ ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
2. รัฐบาลประหยัคงบประมาณโดยภาพรวมสำหรับจัดบริการสวัสดิการสังคมที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพให้แก่พลเมือง เพราะชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรสมทบ
3. คนในประเทศไทยระลึกถึงคุณงามความดีของ อ. ป่วย อึ้งภากรณ์ และสืบสานเจตนารมณ์ของท่านไปอีกนานแสนนาน